

Шавкат Раҳматуллаев

Шавкат Раҳматуллаев 1926 йилнинг 15 мартида Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида туғилди. 1943 йилда Ўрта Осиё давлат университети (ҳозирги ЎзМУ) филология факультетининг ўзбек филологияси бўлимига ўқишга қабул қилиниб, 1947 йилда имтиёзли диплом билан битирди. 1947-50 йилларда мазкур факультетнинг ўзбек тилшунослиги кафедраси аспиранти бўлган. 1949 йилдан бошлаб ўзбек тилшунослиги кафедрасининг ўқитувчиси, катта ўқитувчиси, доценти, профессори лавозимларида ишлаган. 1968 йилдан 1993 йил сентябригача Умумий тилшунослик кафедрасининг мудири лавозимида ишлаган.

1952 йилда МДУ филология факультети қошидаги Ихтисослашган кенгашда номзодлик диссертациясини, 1966 йилда ЎзФА қошидаги Ихтисослашган кенгашда докторлик диссертациясини ҳимоя қилди.

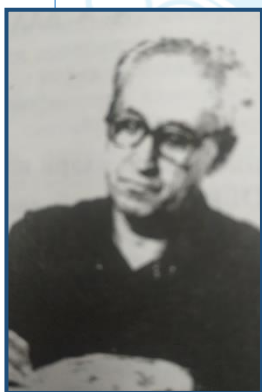
Олимнинг лексикограф сифатидаги фаолияти ҳам таҳсинга лойиқ. Ўзбек тилшунослиги тарихида биринчи марта яратилган “Ўзбек тилининг этимологик луғати (I - туркий сўзлар, 2000)”, “Ўзбек тилининг этимологик луғати (II – араб сўзлари ва улар билан ҳосилалар, 2003)” фан тараққиётидаги жиддий ютуқ сифатида эътиборга молик.

Шавкат Раҳматуллаев латин алифбоси асосидаги янги ўзбек ёзувини жорий этишда қўлланмалари билан фаол иштирок этмоқда. “Ўзбек тилининг имло луғати” (1995), “Ўзбек тилининг янги алифбоси ва имлоси” (1999, 2002) каби ишларда олимнинг янги латин алифбоси хусусидаги мулоҳазалари ёритилган.

Шавкат Раҳматуллаев ҳозирги ўзбек адабий тилининг асосий бўлимларини қамраб олган “Ҳозирги адабий ўзбек тили” дарслигини яратди (латин алифбосида, 2006).

Шавкат Раҳматуллаев 114 номдаги дарслик, ўқув қўлланма, илмий мақола ва луғатлар муаллифидир.

Олим 1990 йилда “Меҳнат фахрийси” медали билан мукофотланди. Шу йили “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими” фахрий унвонига сазовор бўлган. 1996 йилда ТошДУнинг “Юксак хизматлари учун” нишони билан тақдирланган. Профессор, том маънодаги олим, заҳматкаш инсон Шавкат Раҳматуллаев Президентимизнинг 2005 йил 24 август фармони асосан “Буюк хизматлари учун” ордени билан тақдирланди. Бу олимнинг машаққатли меҳнатига берилган энг юксак баҳодир.

- 1955** Фразеологик бирликларнинг асосий маъно турлари. ЎзФА нашриёти .
- 1957** Ҳозирги замон ўзбек тилидаги ўзлаштира фразеологик бирликлар ҳақида // Ўрта Осиё давлат университети илмий асарлари, 104.
Ҳозирги замон ўзбек тилида сон туркуми ҳақида баъзи мулоҳазалар // Ўрта Осиё давлат университети илмий асарлари, 104.
Феъл туркумига тўғри келувчи фразеологик бирликлар грамматик қурилишининг асосий кўринишлари // Ўрта Осиё давлат университети илмий асарлари, 104, 1957.
Фразеология // Ҳозирги замон ўзбек тили, ЎзФА нашриёти.
Модал сўзлар // Ҳозирги замон ўзбек тили, ЎзФА нашриёти.
- 1961** Об одной особенности грамматической структуры фразеологических единиц в современном узбекском языке // Труды СамГУ, вып. 106.
- 1962** Жамловчи сон ясалишидаги чекланишнинг сабаби ҳақида бир мулоҳаза. Ўзбек тили ва адабиёти, № 2.
Луғавий бирликларнинг замониёлиги жиҳатидан гуруҳланиши ва номланиши масаласига доир. Ўзбек тили ва адабиёти, № 4.
- 1963** Архаизм ва историзм. ТошДУ илмий асарлари, 211.
Феъл фразеологик бирликларда мавжудлик категорияси. Ўзбек тили ва адабиёти. № 4.
Узбекский язык для взрослых (самоучитель). Т.
- 1964** Ўзбек тилининг қисқача фразеологик луғати. Т., “Фан”
- 1966** Ўзбек фразеологиясининг баъзи масалалари. Т., “Фан”.
- 1968** Ўзбек тилидаги грамматик алоқанинг баъзи турлари ҳақида. Ўзбек тили ва адабиёти. № 5.
- 1970** Нутқимиз кўрки. Т., “Фан”
- 1975** От // Ўзбек тили грамматикаси. 1-том. Морфология. Т., “Фан”
Модал сўзлар // Ўзбек тили грамматикаси. 1-том. Морфология. Т., “Фан”
- 1977** Узбекский язык для взрослых (самоучитель). Изд. 2-е. Т., “Ўқитувчи”

- 1978** Ўзбек тилининг изоҳли фразеологик луғати. “Ўқитувчи”
- 1980** Орфография қоидалари – саводхонлигимиз асоси. Т., “Фан”, 1980.
Ўзбек тили антонимларининг изоҳли луғати (ҳаммуаллифликда). “Ўқитувчи”
- 1985** Узбекский язык для взрослых (самоучитель) в соавторстве. Изд. 3-е. Т., “Ўқитувчи”
Ўзбек тили омонимларининг изоҳли луғати (ҳаммуаллифликда). “Ўқитувчи”
- 1988** Илмий иш олиб бориш асослари. Университет гуманитар факультетларининг тилшунос студентлари учун ўқув қўлланма. Т.
- 1990** Узбекский язык для взрослых (самоучитель) в соавторстве. Изд. 4-е и 5-е. Т., “Ўқитувчи”
- 1992** Ўзбек тилининг фразеологик луғати. “Қомус”
- 1995** Ўзбек ва рус тилларини қиёслаш. Ўқув қўлланма. Т., “Ўзбекистон”
Ўзбек лотин алифбоси. Ўқув қўлланма. Олий таълим вазирлиги O`zbek tilining imlo lug`ati. Т., “Ўқитувчи”
- 1997** Ўзбек тилининг қисқача этимологик луғати (ҳаммуаллифликда). I қисм. “Университет”
- 1998** Ўзбек тилининг қисқача этимологик луғати (ҳаммуаллифликда). II қисм. “Университет”
- 1999** Ҳозирги ўзбек ва рус тилларида фразеологик антонимлар. “Университет” нашриёти
Ўзбек тилининг қисқача этимологик луғати (ҳаммуаллифликда). III қисм. “Университет”
Ўзбек тилининг қисқача этимологик луғати (ҳаммуаллифликда). IV қисм. “Университет”
- 2000** Ўзбек тилининг этимологик луғати (туркий сўзлар). “Университет”

- 2001** Ўзбек тили луғатининг туркий қатлами. “Университет” нашриёти
- 2002** Илмий тадқиқот асослари. Магистрантлар учун ўқув қўлланма. “Университет”
- 2003** Ўзбек тилининг этимологик луғати ҳаммуаллифликда (араб сўзлари ва улар билан ҳосилалар). II жилд. “Университет”
O`zbek tilining imlo lug`ati (ҳаммуаллифликда). T., “Ўқитувчи”